

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการด้านการปฏิรูปการพัฒนามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว
โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรสหวิชาชีพและชุมชน

ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑

วันจันทร์ที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๒ ชั้น ๘ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (อาคารเอ)
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม นายศุภกิจ แยมประชา	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด นายณรงค์ ศรีระสันต์	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจตรี มนัส ศิกษมัต	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข นายณรงค์ศักดิ์ สงวนปรานค์	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกระทรวงแรงงาน นายอภิศักดิ์ แก้วสูงเนิน	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ นายธนู ขวัญเดช	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกรมคุมประพฤติ นางนุสรรา วงษ์สุวรรณ	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ นายธวัชชัย ชัยวัฒน์	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นายอภิชาติ จารุศิริ	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นางสาวพรทิพย์ แจ่มพงษ์	อนุกรรมการ

๑๒. ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ นางสาวเอมอร เสี่ยงใหญ่	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนกรมการปกครอง นายฉัตรชัย พลสังข์	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ พลตรี นพพร โควาทกุล	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ นายภากร ชัชวาลวงศ์	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้แทนหน่วยงานสหวิชาชีพและชุมชน รศ.อภิญญา เวชยชัย	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนหน่วยงานสหวิชาชีพและชุมชน นางสาวจินตนา สิงขรอาจ	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.เดชา สังขวรรณ	อนุกรรมการ
๑๙. ผู้ทรงคุณวุฒิ นายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์	อนุกรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม นายวัลลภ นาคบัว	อนุกรรมการ
๒๑. นายชาติรี จันทรเพ็ญ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๒. นางสุภัทรา ปกาสิทธิ์ วโรตม์สิขิตต์ถ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นายอนุชิต ศรีรัักษ์	ติตราชการ
๒. อาจารย์สุนทร สุนทรธาราวงค์	ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายไชยสุวัฒน์ ฤงเงิน	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒. นางสาวกมลชนก ดุริยประกิจ	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๓. นางสาวทิพยาภา วรรณทอง	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๔. นางสาวกุลฉัตร พรหมณโชติ	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๕. นางสาวอิสริยา สันติธรรม	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๖. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๗. นางสาวชนัดดา หนูชู	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๘. นางสาวอุมาภรณ์ อ่องสอาด	สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม
๙. นายวุฒิชัย วงศ์จิโรจน์	มูลนิธิบ้านพระพร
๑๐. นายภาวิน จันทรวงศ์	กรมราชทัณฑ์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑

ไม่มี

เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒

เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุมคณะกรรมการด้านการปฏิรูปการพัฒนามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรวิชาชีพและชุมชน ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ส่งให้อนุกรรมการทุกท่านพิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑ ทั้งนี้ ไม่มีอนุกรรมการขอแก้ไขรายงานการประชุม

มติที่ประชุม

รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓

เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ สถานการณ์เกี่ยวกับการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทยและสถิติที่เกี่ยวข้อง

สืบเนื่องจากมติที่ประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ทบทวนสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงในการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทย รวมถึงตรวจสอบข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการใช้มาตรการดังกล่าวให้ถูกต้องและครบถ้วน ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมและได้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว

มาตรฐานขั้นต่ำสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (ข้อกำหนดโตเกียว)

United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial measures (The Tokyo Rules) กำหนดแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัว (non-custodial measures) ไว้ ซึ่งเป็นมาตรการที่จะนำมาใช้กับบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ถูกกล่าวหา ผู้กระทำผิด หรือผู้ต้องขังตามขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่กระบวนการก่อนการพิจารณาของศาล (Pre-trial stage) การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาล (Trial and Sentencing stage) และขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษ (Post-sentencing stage) โดยวัตถุประสงค์หลักของการใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญานั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น (avoid unnecessary use of imprisonment) และมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้มีทางเลือกอื่นแทนวิธีการจำคุก (alternative to imprisonment) และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดอาญาไม่ร้ายแรงได้มีโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัวโดยมาตรการที่เหมาะสม

สำหรับแนวคิดในเรื่องการนำมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวมาใช้ต่อผู้กระทำผิดอาญา มีการพัฒนาและนำมาปฏิบัติใช้ในหลายประเทศ และมีการเรียกแตกต่างกันไป อาทิ การใช้วิธีการลงโทษแบบอื่นแทนการจำคุก (Alternatives to Imprisonment) การใช้มาตรการทางเลือกในการลงโทษ (Alternatives to Sentencing) การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน (Community Based Corrections) การปฏิบัติต่อผู้กระทำ

/ผิดโดย...

ผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ (noninstitutional treatment) การลดการใช้โทษจำคุก (Deinstitutionalization) ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative Justice) ที่เน้นการนำมาใช้กับผู้กระทำผิดแทนโทษจำคุกในคดีอาญา โดยมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญคือ เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น และเพื่อแก้ไขเยียวยาจำเลยที่ไม่สมควรได้รับโทษจำคุก ซึ่งการใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแบบอื่นๆ แทนการจำคุกนั้นสามารถกำหนดได้หลากหลายมาตรการ เช่น การปล่อยอย่างมีเงื่อนไขในชั้นของศาล การปล่อยตัวผู้ต้องขังออกไปอย่างมีเงื่อนไขก่อนครบกำหนดโทษในชั้นของราชทัณฑ์ เป็นต้น

๓.๑.๒ มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวของประเทศไทยในปัจจุบัน

การใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวของประเทศไทย กฎหมายกำหนดให้มีการนำวิธีการหรือมาตรการต่างๆ มาใช้ได้หลากหลายวิธีการและมีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมในหลากหลายขั้นตอน เมื่อพิจารณาการจำแนกกระบวนการพิจารณา มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญามาใช้จากข้อกำหนดโตเกียว (The Tokyo Rules) สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ ๑. ขั้นตอนก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (Pre-trial stage) ๒. ขั้นตอนการพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาล (Trial and Sentencing stage) และ ๓. ขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษ (Post-sentencing stage) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีรูปแบบและกระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแทนการควบคุมตัวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดแตกต่างกันไป โดยสามารถอธิบายสรุปมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในแต่ละขั้นตอนที่มีการบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทยได้ตามแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ การใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในกระบวนการยุติธรรม

ขั้นตอนก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (Pre-trial stage)

ขั้นตอนการพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาล (Trial and Sentencing stage)

ขั้นตอนหลังจากคดีมีคำพิพากษาลงโทษ (Post-sentencing stage)

- การเปรียบเทียบปรับ (ป.วิ.อ.ม.๓๗ - ๓๘)
- การปล่อยตัวชั่วคราว (ป.วิ.อ.ม. ๑๐๘ - ๑๑๐)
- การปล่อยตัวชั่วคราว (ป.วิ.อ.ม. ๑๐๘ - ๑๑๐)
- การปล่อยตัวชั่วคราว (ป.วิ.อ.ม. ๑๐๘ - ๑๑๐)
- การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทชั้นพนักงานอัยการ
- การใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องในชั้นพนักงานอัยการ
- การปล่อยตัวชั่วคราว (ป.วิ.อ.ม. ๑๐๘ - ๑๑๐)
- การปรับ (ป.อ. ม. ๑๘)
- การออกข้อกำหนดโทษหรือการลงโทษ โดยให้มีหรือไม่มีการคุมประพฤติก็ได้/ EM (ป.อ. ม.๕๖)
- การยกโทษจำคุก (ป.อ. ม.๕๕)
- การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (ม. ๑๙ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา)
- วิธีการเพื่อความปลอดภัย
- การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล
- มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา (พ.ร.บ.วิได้กฯ ม. ๘๖)
- การเปลี่ยนโทษจำคุก เป็นโทษกักขัง (ป.อ. ม. ๒๓)
- การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ ป.วิ.อ. ม. ๘๙/๑ ม. ๘๙/๒
- การพักการลงโทษ (พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ฯ ม. ๕๒)
- การลดวันต้องทวงจำคุก (พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ฯ ม.๕๒)
- การอภัยโทษ (ป.วิ.อ. ม.๒๕๙ - ๒๖๗) ๑๔
- การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ ม.๓๑ - ๓๓ และ ม.๕๕-๕๖ แนวคิด GLM และ IRC)
- การบังคับโทษจำคุกด้วยวิธีการอื่นหลังคำพิพากษา (พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ฯ ม. ๖ และม. ๓๓)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: ดร. อส.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: ศย. คป.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: รท. คป. กพน.

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้รวบรวมข้อมูลสถิติในการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวในแต่ละขั้นตอนเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามที่มีข้อมูลปรากฏ ประกอบด้วยรายละเอียดตามตารางที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑ สถิติการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญาในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๕๙- ๒๕๖๐

วิธีการ	ข้อมูลสถิติ (ปี)		ที่มาข้อมูล/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	๒๕๕๙	๒๕๖๐	
การเปรียบเทียบปรับ	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ตร.
การปล่อยตัวชั่วคราว	ไม่มีข้อมูล	๒๑๒,๔๗๖ คน	ตร./อส./ศย.
การปรับ (คดีที่เป็นโทษปรับและโทษจำคุก)	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ศย.
รอกการลงโทษ	๒๖๘,๕๓๔ คน	๒๘๕,๙๘๒ คน	ศย.
การใช้มาตรการพิเศษแทนการฟ้องคดีของเด็กและเยาวชน (ข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่ มาตรการพิเศษแทนการฟ้องคดีของเด็กและเยาวชน)	๑๑,๘๒๗ คน	๑๓,๖๔๖ คน	ศาลเยาวชนฯ
การพักการลงโทษ	๑๑,๘๙๑ คน	๒,๖๕๐ คน	รท.
การลดวันต้องโทษ	๒๙,๖๓๐ คน	๔,๕๗๕ คน	
การอภัยโทษ	๓๒,๒๕๗ คน	ไม่มีการอภัยโทษ	
ผู้ถูกคุมประพฤติทั่วประเทศ	๑๕๓,๓๓๖ คน	๑๖๒,๙๒๐ คน	คป.
ผู้ถูกคุมประพฤติผู้ใหญ่	๑๔๔,๗๙๖ คน	๑๕๖,๔๑๖ คน	
ผู้ถูกคุมประพฤติเด็กและเยาวชน	๘,๕๔๐ คน	๖,๕๐๔ คน	
ผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูของกรมคุมประพฤติ เนื่องจากการใช้ดุลพินิจของศาลตามมาตรา ๑๙ ของพ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ และส่งตัวผู้ติดยาเสพติดมาบำบัดฟื้นฟู	๖๖,๒๗๑ คน	๗๘,๒๓๘ คน	

ที่มา: สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วยุทธศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และปี ๒๕๖๐

๓.๑.๓ สภาพปัญหาและข้อเท็จจริงในปัจจุบัน

- ๑) กฎหมายเปิดช่องให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดมากขึ้น
- ๒) มาตรการที่ดำเนินการยังขาดความสมดุลระหว่างเสรีภาพของผู้กระทำความผิดกับสิทธิของผู้เสียหายและความปลอดภัยของสังคม
- ๓) หน่วยงานยุติธรรมภาครัฐขาดการดำเนินการร่วมกับฝ่ายอื่น และยังไม่สามารถพัฒนาให้เกิดพลังเครือข่ายในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังไม่มี การสร้างระบบผู้เชี่ยวชาญเชิงสหวิชาชีพที่พร้อมด้วยความรู้เชิงวิชาการและภาคปฏิบัติ (Inter – disciplinary and Multidisciplinary Expertise)

๔) หน่วยงานวิชาชีพและชุมชนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมและขาดการสนับสนุน

๕) กระบวนการยุติธรรมยังคงเน้นการใช้โทษจำคุกเป็นหลัก

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมได้พิจารณาข้อมูลการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญา ตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ รายงาน โดยมีประเด็นการอภิปรายที่สำคัญ ดังนี้

๑. การเพิ่มเติมและปรับแก้ไขข้อมูลการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญาในประเทศไทย โดยที่มีการจำแนกการใช้มาตรการอื่นๆ เป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาล ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาและพิพากษาของศาล และขั้นตอนภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา ที่ประชุมเห็นว่ายังมีบางมาตรการที่ไม่ได้นำมาระบุไว้ว่าเป็นมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญา ซึ่งควรกำหนดเพิ่มเติมให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมาตรการที่นำมาใช้ในขั้นตอนก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล ประกอบด้วย มาตรการใกล้เคียงความผิดที่มีโทษทางอาญาในชั้นอำเภอ (ตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการใกล้เคียงความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓) การใกล้เคียงในชั้นตำรวจ และการใกล้เคียงในชั้นชุมชน นอกจากนี้เห็นควรให้เพิ่มเติมระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใกล้เคียงประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการไว้ด้วย ได้แก่ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๕

นอกจากนี้ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะว่าบางมาตรการที่ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอยังไม่ตรงตามขั้นตอนก่อน ระหว่าง และหลังกระบวนการพิจารณาและพิพากษาของศาล โดยเห็นควรให้ปรับแก้ไขข้อมูล ดังนี้

๑.๑ การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ตามมาตรา ๑๙ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๘๖ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ เป็นมาตรการที่เกิดขึ้นก่อนการฟ้องคดี จึงควรย้ายไปอยู่ในขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาล

๑.๒ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ตามมาตรา ๙๐ ถึงมาตรา ๙๔ และตามมาตรา ๑๓๒ เป็นกระบวนการที่ศาลมีคำสั่งในการใช้วิธีการอื่นแทนการควบคุมตัวแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลมีความเห็นเอง จึงควรกำหนดเพิ่มเติมไว้เป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกในขั้นตอนการพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาล

๑.๓ การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำตามมาตรา ๘๙/๒ ป.วิ.อาญา เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาเรียบร้อยแล้ว จึงเห็นควรให้ปรับแก้ไขไปอยู่ในขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษา

๑.๔ การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการที่ไม่น่าจะอยู่ในแนวคิดของมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญา

๒. การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ประกอบคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกำหนดโทษฯ มีการแก้ไขใหม่เมื่อปี ๒๕๕๙ จึงควรปรับปรุงข้อมูลให้มีความเป็นปัจจุบัน

๓. การศึกษาข้อมูลสถิติการกระทำผิดซ้ำในผู้กระทำผิดที่ใช้มาตรการ Non-custodial เพื่อพิจารณาประสิทธิผลในการใช้มาตรการดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงประเด็นเกี่ยวกับ

การยอมรับของสังคมต่อมาตรการอื่นแทนการจำคุกเป็นเรื่องที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์การใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทย

๔. ข้อมูลสถิติการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ ควรตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (กรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติ)

มติที่ประชุม รับทราบ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลมาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญาในแต่ละขั้นตอนให้ถูกต้องและครบถ้วนตามข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

๓.๒ ข้อมูลการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว ในต่างประเทศ

มติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ศึกษาเพิ่มเติมมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-custodial measures) ในต่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันรวมถึงขั้นตอนการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้โดยเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศไทยที่มีอยู่ ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำเสนอข้อมูลการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-custodial measures) ในต่างประเทศ โดยพิจารณาจากข้อกำหนดโตเกียว (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures- Tokyo rules) แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย ๑. ขั้นตอนก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (Pre-trial stage) ๒. ขั้นตอนการพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาล (Trial and Sentencing stage) และ ๓. ขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษ (Post-sentencing stage) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีรูปแบบและกระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแทนการควบคุมตัวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดแตกต่างกันไป โดยสามารถสรุปมาตรการแทนการควบคุมตัวในต่างประเทศที่สำคัญเพื่อประกอบการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในประเทศไทย สรุปรายละเอียดสาระสำคัญ ได้ตามแผนภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒ การใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในกระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศ

ชั้นก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (Pre-trial Stage)

ชั้นการพิจารณาและพิพากษาของศาล (trial and Sentencing Stage)

ชั้นภายหลังจากมีคำพิพากษาของศาลหรือคำตัดสินโทษ (post-Sentencing Stage)

- การปล่อยตัวชั่วคราว
- การไม่ควบคุมตัวโดยใช้วิธีการอื่นของพนักงานอัยการ

- การกล่าวหา ตักเตือน
- การปล่อยโดยมีเงื่อนไข
- การทำทัณฑ์บน
- การลงโทษทางการเงินหรือเศรษฐกิจ เช่น การปรับ การปรับตามฐานะทางเศรษฐกิจ
- การรับทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน
- การขอใช้ความเสียหายหรือจ่ายค่าชดเชยแก่เหยื่อ
- การรอก่อนโทษ
- การคุมประพฤติ/การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring -EM)/การคุมประพฤติแบบเข้มงวด
- การทำงานบริการสังคม
- การส่งตัวไปรับการรักษา/การส่งตัวเข้า Boot camp
- การกักขังที่บ้าน
- วิธีการอื่นที่เป็นการแก้ไขโดยไม่ใช้เรือนจำ เช่น การรายงานตัวรายวัน (Day reporting center)
- การผสมผสานวิธีต่างๆข้างต้น

- อนุญาตให้ลากลับบ้านได้ในระหว่างต้องโทษ (Furlough and half-way houses)
- การปล่อยตัวให้ไปทำงานหรือการให้ไปศึกษา (Work or education release)
- การพักการลงโทษซึ่งจะมีรูปแบบต่างๆ ของการปล่อยจากคุกโดยมีเงื่อนไขทัณฑ์บน (Various forms of parole)
- การลดโทษ (Remission)
- การให้อภัยโทษ (Pardon) อันเป็นการใช้หลักการไม่ควบคุมภายหลังที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมพิจารณาข้อมูลมาตรการแทนการควบคุมตัวในต่างประเทศ ทั้ง ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนพิจารณา ระหว่างการพิจารณาและพิพากษาของศาล และภายหลังจากมีคำพิพากษาของศาล ตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรวมถึงปรับปรุงแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ที่มีใช้ในต่างประเทศเพื่อให้มีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำมาเปรียบเทียบข้อมูลกับมาตรการที่มีในประเทศไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. มาตรการในชั้นก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล มีหลายมาตรการที่นำมาใช้ในต่างประเทศ อาทิ การตัดเตือน การไกล่เกลี่ยในชั้นตำรวจ รวมถึงการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานอัยการ ซึ่งควรจะต้องเพิ่มเติมรายละเอียดให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

๒. มาตรการในชั้นการพิจารณาและพิพากษาของศาล มาตรการ Half-way houses เป็นมาตรการที่นำมาใช้ได้ทั้งในชั้นก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล และภายหลังจากมีคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งลงโทษ จึงควรระบุมตรการเพิ่มเติมไว้ในชั้นการพิจารณาและพิพากษาของศาลด้วย นอกจากนี้ที่ประชุมเห็นควรให้แยกมาตรการ Furlough กับมาตรการ Half-way houses ออกจากกัน เป็น ๒ มาตรการ

๓. มาตรการในชั้นหลังจากมีคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งลงโทษ มีข้อเสนอแนะเพื่อปรับแก้ไขข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑ มาตรการอนุญาตให้ลากลับบ้านได้ในระหว่างต้องโทษ (Furlough and half-way houses) กับมาตรการปล่อยตัวให้ไปทำงานหรือการให้ไปศึกษา (Work or education release) ควรรวมเป็นมาตรการเดียวกัน

๓.๒ การใช้มาตรการ Remission กับ มาตรการ Good time allowance ควรอธิบายวิธีการและรายละเอียดเพิ่มเติมเนื่องจากเป็นวิธีการที่นำมาใช้กับผู้ต้องขังเพื่อแทนการจำคุก

ในการนี้ ที่ประชุมเห็นควรให้ฝ่ายเลขานุการฯ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการและการใช้มาตรการแทนการควบคุมตัวในต่างประเทศว่ามีรูปแบบและแนวปฏิบัติในการใช้วิธีการดังกล่าวอย่างไร เพื่อนำมาพิจารณาและเปรียบเทียบเทียบกับมาตรการแทนการควบคุมตัวที่มีในประเทศไทย

มติที่ประชุม รับทราบ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวที่ต่างประเทศมีอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงกระบวนการและขั้นตอนการนำมาตรการฯ ดังกล่าวมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวที่นำมาใช้ในประเทศไทย

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

เนื่องจากที่ประชุมเห็นควรให้มีการพิจารณารายละเอียด และสาระสำคัญของมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทยและระหว่างประเทศให้ครบถ้วนและต่อเนื่องกันไป เพื่อกำหนดแนวทางเกี่ยวกับมาตรการแทนการควบคุมตัวให้ชัดเจนก่อน จึงได้มีการพิจารณาระเบียบวาระการประชุมที่ ๔.๒ เรื่อง การกำหนดมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพเพียงเรื่องเดียว และยังไม่ได้มีการพิจารณาระเบียบวาระการประชุมที่ ๔.๑ เรื่อง กรอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งจะเป็นการพิจารณาถึงกรอบระยะเวลาและแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ

● การกำหนดมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทย
ที่มีประสิทธิภาพ

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งเห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ ศึกษาการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวต่างประเทศและประเทศไทย รวมถึงเปรียบเทียบการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อเสนอที่ประชุมพิจารณามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญาที่มีประสิทธิภาพ โดยฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำเสนอข้อมูลตารางเปรียบเทียบรูปแบบการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในต่างประเทศและประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบกับข้อเสนอในการปฏิรูปการพัฒนามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวตามแผนการปฏิรูปการพัฒนามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-Custodial Measures) และข้อเสนอแนะต่อมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจากระบบราชทัณฑ์ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการกำหนดแนวมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทย (รายละเอียดปรากฏเอกสารประกอบการประชุมวาระที่ ๔.๒)

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่างๆ ในการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวของต่างประเทศกับประเทศไทย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. การศึกษาและทบทวนข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non-Custodial Measures) ของต่างประเทศและประเทศไทย

๑.๑ ชั้นก่อนการพิจารณาของศาล

- การปล่อยตัวชั่วคราว ถือเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นได้ตั้งแต่ชั้นก่อนการพิจารณาของศาล และในระหว่างการพิจารณาและพิพากษาของศาล มีใช้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเปรียบเทียบในรายละเอียดการดำเนินงานเกี่ยวกับเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาในการปล่อยตัวชั่วคราว อาทิ การปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นของพนักงานสอบสวน มีหลักเกณฑ์หรือวิธีการดำเนินการอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้เห็นกรอบแนวทางการใช้มาตรการปล่อยตัวชั่วคราวได้ชัดเจนขึ้น

- ในต่างประเทศมีมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวที่น่าสนใจและควรได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในรูปแบบและแนวทางปฏิบัติ อาทิ การไกล่เกลี่ยคดี การใช้อำนาจสั่งยุติคดี (การสั่งไม่ฟ้องและการยุติคดี) กลไกที่ฝ่ายบริหารเห็นว่าไม่ควรให้มีการฟ้องคดี การหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการปล่อยตัวชั่วคราว และการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

- การพิจารณาให้ใช้มาตรการอื่นในการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลควรจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและเหตุปัจจัยที่ไม่ต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในคุก นอกจากนี้ประเด็นในเรื่องการให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่กระบวนการก่อนการพิจารณาของศาลต้องมีหรือจำเป็นหรือไม่นั้นควรจะต้องพิจารณารายละเอียดเพิ่มเติม

๑.๒ ชั้นการพิจารณาและพิพากษาของศาล

- มาตรการสำคัญที่ประเทศไทยยังไม่มีใช้และต่างประเศนำมาใช้ค่อนข้างมาก คือ มาตรการลงโทษระดับกลาง หรือ Intermediate sanctions ซึ่งเป็นมาตรการที่ให้ศาลมีทางเลือกอื่นในการลงโทษแทนการจำคุกได้มากขึ้น เช่น การคุมประพฤติแบบเข้มข้น การสั่งให้ทำงานบริการสังคม เป็นต้น

โดยมาตรการต่างๆ ที่เป็นมาตรการลงโทษระดับกลางนั้นมีความซับซ้อนหลากหลายและถือว่าเป็นกรณีที่น่าสนใจ ที่ควรจะต้องมีการศึกษาถึงเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการใช้มาตรการลงโทษระดับกลางประเภทต่างๆ แทนการจำคุกและนำเสนอตัวอย่างที่เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ถึงแนวทางและกระบวนการพิจารณาประกอบคำพิพากษาของศาล และการให้หน่วยงานสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและกำหนดให้มีการใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง

- ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ กำหนดวิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ โดยให้มีหรือไม่มีการคุมประพฤติก็ได้ ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งที่ศาลสามารถเลือกใช้มาตรการต่างๆ รวมถึงการคุมประพฤติมาใช้แทนการลงโทษจำคุกได้ อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัติที่ศาลนำมาใช้ในปัจจุบันยังคงไม่ได้มุ่งเน้นให้ใช้วิธีการนี้เป็นหลัก จึงควรพัฒนาและสนับสนุนให้ศาลพิจารณาเงื่อนไขต่างๆ เพื่อใช้มาตรการดังกล่าวในการลงโทษผู้กระทำผิดแทนการจำคุก

- การใช้โทษปรับตามฐานะทางเศรษฐกิจ (Day fine) เป็นมาตรการที่มุ่งเน้นในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในการลงโทษมากกว่าวัตถุประสงค์การใช้เป็นมาตรการอื่นแทนการจำคุก ฉะนั้นจึงไม่น่าพิจารณานำมารวมไว้เป็นมาตรการอื่นที่ต่างประเทศนำมาใช้แทนการจำคุก

๑.๓ ชั้นหลังจากมีคำพิพากษาของศาล

- มาตรการส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้วนั้น มีใช้ได้ทั้งในรูปแบบที่เกิดขึ้นในเรือนจำ และนอกเรือนจำ โดยมาตรการที่ใช้ระหว่างผู้กระทำผิดถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ อาทิ การพักการลงโทษ (Parole) การลดวันต้องโทษ และมาตรการที่ใช้กับผู้กระทำผิดที่ให้อยู่นอกเรือนจำ อาทิ บ้านกึ่งวิถี ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีความน่าสนใจและควรศึกษาแนวปฏิบัติในการนำมาใช้จากต่างประเทศเพิ่มเติม นอกจากนี้แล้วเมื่อพิจารณามาตรการที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนก็พบว่ามีความที่ศาลสามารถเปลี่ยนคำพิพากษาได้

- มาตรการ Remission และ มาตรการ Good time allowance ยังคงมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับเงื่อนไขและการนำมาใช้กับผู้กระทำผิด รวมถึง Education leave ควรจะได้มีการอธิบายรายละเอียดและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เห็นถึงหลักเกณฑ์การพิจารณาและไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้

- ในต่างประเทศบางกรณีมีการกำหนดมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวไว้ โดยเฉพาะสำหรับผู้กระทำผิดในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น กำหนดโปรแกรมการควบคุมความโกรธ (anger management) และต้องให้เข้ารับการอบรมและแก้ไขฟื้นฟูที่ศูนย์การบำบัดเฉพาะทาง โดยมีการวางเงื่อนไขที่จะไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้

๒. การศึกษาแนวทางและระบบการประเมินเพื่อการนำมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวมาใช้ และวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

- การใช้เครื่องมือหรือระบบการประเมินในการจำแนกผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้กระทำผิด เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่ทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาเพื่อประกอบในการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวกับผู้กระทำผิด โดยปัจจุบันหน่วยงานที่มีแบบการประเมินความเสี่ยงในการใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุกที่ชัดเจน อาทิ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (แบบR&N) กรมคุมประพฤติ และกรมราชทัณฑ์ ซึ่งจะมีเครื่องมือในการประเมินเพื่อการพัฒนาและบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสมเฉพาะราย ซึ่งจะทำให้สามารถพิจารณา

แนวทางการนำมาตราการอื่นแทนการควบคุมตัวมาใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามสำหรับในชั้นของตำรวจ อัยการ และศาล แบบประเมินความเสี่ยงหรือเครื่องมือที่ใช้อย่างเป็นทางการสำหรับการใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุกยังคงไม่มีการนำมาใช้อย่างชัดเจน ซึ่งประเด็นนี้อาจเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาว่าจะให้ทุกหน่วยที่มีอำนาจหน้าที่ควรให้มีระบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพก่อนที่จะพิจารณาใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดอาญาหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้ที่ประชุมเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและรวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ และเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนแนวทางการพิพากษาของศาล (sentencing guideline) ให้สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

- ที่ประชุมได้อภิปรายวิธีการปฏิบัติในการใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบางมาตรการประเทศไทยมีกฎหมายรองรับให้ดำเนินการได้อยู่แล้ว และมีการนำมาใช้ในปัจจุบัน ในขณะที่ยังคงมีบางมาตรการที่มีกฎหมายรองรับแต่การหยิบมาใช้ยังไม่มาก ด้วยปัญหาในทางปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เช่น การใช้มาตรการปล่อยตัวชั่วคราวและแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อให้มีการปล่อยตัวชั่วคราว การให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ที่ยังมีการนำมาใช้น้อย นอกจากนี้ยังคงมีมาตรการทางเลือกอื่นๆ ที่ต่างประเทศมีใช้ แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับให้นำมาใช้ได้ เช่น มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate sanctions) ซึ่งเป็นโทษทางเลือกที่หลากหลายขึ้นแทนการจำคุก ฉะนั้น การพิจารณาแนวทางการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจึงควรเป็นกรอบสำคัญในการวิเคราะห์แนวทางเพื่อกำหนดมาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวของคณะอนุกรรมการฯ

- การใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชน ถือว่ามีกระบวนการและมาตรการที่ค่อนข้างชัดเจนแตกต่างจากผู้ใหญ่ โดยตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ กำหนดหลักการไว้ว่าการใช้ช่องทางอื่นแทนการควบคุมตัวจะต้องมีเงื่อนไขอะไรบ้าง เช่น ฐานความผิดที่มีโทษไม่เกิน ๕ ปี กำหนดว่าต้องเป็นฐานความผิดในคดีอะไร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดมาตรการฯ กับการดำเนินคดีอาญากรณีที่เป็นผู้ใหญ่ที่ต้องโทษจำคุกกระยะสั้นไม่เกิน ๕ ปี เพื่อเป็นทางเลือกอื่นแทนการจำคุกกระยะสั้นได้ โดยประเด็นนี้ควรที่จะได้มีการพิจารณาถึงสถิติผู้ต้องโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ว่ามีจำนวนเท่าใด โดยอาจจำแนกเป็นจำนวนผู้จำคุกไม่เกิน ๒ ปี (ประมาณ ๔๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ คน) จำคุกไม่เกิน ๓ ปี จำคุกไม่เกิน ๔ ปี และจำคุกไม่เกิน ๕ ปี (ประมาณเกือบหนึ่งแสนคน)

๓. ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศเกี่ยวกับการนำมาตราการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวมาใช้

- การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากประเทศที่มีสถิติผู้ต้องขังต่ำและมีรูปแบบการลงโทษอย่างอื่นแทนการควบคุมตัวจนประสบความสำเร็จและสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องคนล้นเรือนจำได้ เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศบราซิล ประเทศญี่ปุ่น ควรได้มีการทบทวนมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่นำมาใช้แทนการควบคุมตัวผู้กระทำผิดเพื่อถอดบทเรียนแนวทางการดำเนินงานได้อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม
สำคัญ ดังนี้

มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ พัฒนารายละเอียดการดำเนินงานเพิ่มเติมใน ๔ กรอบ

๑) ทบทวนข้อมูลการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวในประเทศไทยและต่างประเทศที่มีอยู่ในแต่ละกระบวนการ รวมถึงการใช้มาตรการแทนการควบคุมตัวกับเด็กและเยาวชน (Measures) ดังนี้

- ชั้นก่อนการพิจารณาของศาล อาทิ การปล่อยตัวชั่วคราว การไกล่เกลี่ยคดี
- ชั้นการพิจารณาและพิพากษาของศาล อาทิ มาตรการลงโทษระดับกลาง

(Intermediate sanctions) การรอกการลงโทษ

- ชั้นหลังจากมีคำพิพากษาของศาล อาทิ การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ

๒) ศึกษาแนวทางและระบบการประเมินเพื่อนำมามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวมาใช้ (Evaluation)

๓) ศึกษาเครื่องมือ วิธีการที่นำมาใช้ในการประเมินเพื่อนำมามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวมาใช้ (How to)

๔) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศเกี่ยวกับการนำมาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัวมาใช้ อาทิ การประเมินความเสี่ยง การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ
ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๐๐ น.

(นางสุภัทรา ปากาสีธิ วัชรินทร์สิกขดิตต์)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นายชาติรี จันทรพิชญ์)

ผู้อำนวยการกองนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม